

انسان

مجموعه آثار شماره ۲۴

تألیف

دکتر علی شریعتی

تهران، ۱۳۹۲

■ انسان (مجموعه آثار ۲۴)

- ☐ مؤلف: دکتر علی شریعتی
- ☐ ناشر: بنیاد فرهنگی دکتر علی شریعتی
- ☐ حروفچینی و صفحه‌آرایی: حروفچینی هُما (امید سیدکاظمی)
- ☐ نوبت چاپ: چاپ اول، ۱۳۹۲
- ☐ لیتوگرافی: الوان
- ☐ چاپ: مهارت
- ☐ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
- ☐ بها: ۱۰۰۰۰ تومان
- ☐ مرکز پخش: شرکت انتشارات قلم
- تهران، تقاطع بهار و سمیه، ساختمان ایوج، طبقه همکف، شماره ۶
- تلفن: ۸۸۳۱۲۸۹۳ تلفکس: ۸۸۱۲۶۴
- ☐ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۶۵-۱۷-۷

همه حقوق محفوظ است

سرشناسه	شریعتی، علی، ۱۳۱۲-۱۳۵۶.
عنوان و نام پدیدآور	انسان / تألیف علی شریعتی.
مشخصات نشر	تهران: بنیاد فرهنگی دکتر علی شریعتی، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۳۴۱ ص؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م
فروست	مجموعه آثار علی شریعتی؛ ۲۴
شابک	۱۰۰۰۰۰ ریال ۷-۱۷-۵۳۶۵-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.	
یادداشت	کتاب حاضر در سال‌های مختلف توسط ناشران متفاوت منتشر شده است.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: انسان (دین).
موضوع	: انسان - آفرینش.
موضوع	: اسلام - مقاله‌ها و خطابه‌ها.
موضوع	: انسان (فلسفه).
شناسه افزوده	: بنیاد فرهنگی دکتر علی شریعتی.
شناسه افزوده	: مجموعه آثار علی شریعتی؛ [ج. ۲۴].
رده‌بندی کنگره	: ج. ۲۴ / ۷ / ۲۳۳ BP
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۴۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۱۸۰۱۳۲

فهرست مطالب

۷	♦ یادداشت ناشر
۱۱	انسان و اسلام
۲۵	آزادی
۳۷	انسان، اسلام و مکتب‌های مغرب‌زمین
۱۲۱	انسان آزاد - آزادی انسان
۲۱۳	انسان و تاریخ
۲۵۹	اگزستان‌سیالیسم
۲۸۳	ضمیمه‌ها
۲۸۵	تنهایی
۲۸۹	فلسفه خلقت انسان
۲۹۹	نمونه‌ها: عکس برخی از دست‌نوشته‌ها
	پیوست‌ها
۳۱۳	فهرست آیات قرآن
۳۱۴	فهرست اسامی اشخاص
۳۱۹	فهرست اسامی فِرَق، اقوام و گروه‌ها
۳۲۰	فهرست اسامی اماکن
۳۲۲	فهرست اسامی کتب و نوشته‌ها
۳۲۳	فهرست موضوعات، مفاهیم و تعبیرات

یادداشت ناشر

مجموعه حاضر شامل ۶ بخش اصلی و یک بخش ضمیمه‌ها - که خود از دو قسمت تشکیل شده - به شرح زیر می‌باشد:

۱. انسان و اسلام - این بخش ابتدا به صورت یک کنفرانس در دانشکده نفت آبادان ایراد گردیده و سپس توسط دکتر شریعتی اصلاح شده و قبلاً در کتابی به نام انسان و اسلام - که مجموعه‌ای از کنفرانس‌های دانشکده نفت است - انتشار یافته است. لازم به تذکر است که این بخش علاوه بر عنوان فوق از سوی خود دکتر شریعتی، در بخش انسان و تاریخ همین مجموعه، تحت عنوان اومانیزم در فلسفه خلقت آدم ذکر گردیده و نیز در همین بخش، از جانب خود وی سال ۴۷ به عنوان تاریخ این کنفرانس معین شده است.

۲. آزادی - دست‌نوشته‌ای است که برای اولین بار در این مجموعه به چاپ رسیده و به نظر می‌آید در اواخر عمر نوشته شده است.

۳. انسان، اسلام و مکتب‌های مغرب‌زمین - مضامین این بخش در سال‌های تدریس در کلاس‌های دانشگاه مشهد به طور شفاهی از جانب وی مطرح شده و بعد به صورت سیستماتیک به نگارش درآمده است.

دانشجویان دانشگاه مشهد در همان زمان تعداد محدودی از متن فوق را پلی‌کپی و تکثیر کرده بودند، ولی ساواک، از آنجا که تصور می‌کرد این متن تابه حال منتشر نشده است، جهت لوٹ کردن چهره شریعتی آن‌را به گونه‌ای مخدوش و با جابجایی بسیاری از پاراگراف‌ها و با افزودن عبارت مارکسیسم، ضد اسلام به عنوان آن، در اواخر سال ۱۳۵۴، در چندین شماره کیهان به چاپ می‌رساند. جالب اینجاست که به دنبال این حرکت ساواک، عین متن چاپ‌شده در کیهان - حتی با همان حروف و ستون‌بندی - در

سال ۵۵، توسط برخی مسلمان نمایان تحت عنوان انسان، مارکسیسم-اسلام در کتابی مستقل کلیشه می‌شود و به چاپ می‌رسد- که این امر موجب رنجش مضاعف دکتر شریعتی می‌گردد

۴. انسان آزاد- آزادی انسان- دست‌نوشته‌ای است که برای اولین بار به چاپ می‌رسد و تاریخ دقیق نگارش آن معلوم نیست؛ اما از آنجا که در متن اشاره‌ای به انتخاب شدن جسی کارتر به ریاست جمهوری آمریکا می‌شود، به نظر می‌رسد که در اواخر سال ۱۳۵۵ به تحریر درآمده است.

۵. انسان و تاریخ- این بخش ابتدا به صورت یک سخنرانی در آمفی‌تئاتر دانشکده فنی دانشگاه تهران در تاریخ ۱۳۴۸/۱۰/۷ ایراد گردیده و سپس توسط شریعتی چک و اصلاحاتی در آن صورت گرفته است. متن اصلاح‌شده اصلی و همچنین نوار آن را پس از جستجوی بسیار به دست نیاوردیم، اما از آنجا که این بخش قبلاً توسط یکی از انتشارات تحت همین عنوان و با کمک گرفتن از فتوکپی متن اصلی، به چاپ رسیده بود، آن را مورد استفاده قرار داده و فقط به پاره‌ای از اصلاحات ضروری در ترکیب جمله‌بندی‌ها و نقطه‌گذاری‌ها پرداخته‌ایم.

۶. اگزیستانسیالیسم- اولین سخنرانی‌ای است که توسط دکتر شریعتی در سال ۱۳۴۷ در دانشگاه ملی ایراد می‌گردد نوار این سخنرانی را به دست نیاوردیم، ولی چون متن کامل پیاده‌شده آن را در اختیار داشتیم، با رعایت حداکثر امانت، به تنظیم آن مبادرت ورزیدیم.

۷. ضمیمه‌ها- این بخش قسمت‌های زیر را دربر می‌گیرد:
الف. تنهایی- دست‌نوشته‌ای است بدون تاریخ؛ اما تصور می‌رود که در سال‌های آخر عمر به تحریر درآمده باشد. صفحه اول این دست‌نوشته دوباره نوشته شده که بار دوم آن کامل‌تر می‌باشد. ما برای جلوگیری از تکرار، فقط صفحه کامل‌تر را در متن قرار داده‌ایم، ولی جهت حفظ امانت، کلیشه صفحه دیگر را در قسمت «نمونه‌ها» عکس برخی از دست‌نوشته‌ها، عیناً آورده‌ایم.

ب. فلسفه خلقت انسان- این دست‌نوشته- که جزء آخرین آثار وی است- نیز بدون تاریخ می‌باشد.

لازم به توضیح است که دو قسمت مربوط به ضمیمه‌ها برای اولین بار به چاپ می‌رسند و چون هماهنگی نسبی محتوایی با متن اصلی دارند، در این مجموعه گنجانده شده‌اند

تذکر نهایی ما این است که خوانندگانی که می‌خواهند مطالب بیشتری راجع به برداشت‌های دکتر شریعتی از مسأله انسان بدانند، می‌توانند به سایر مجموعه‌ها و خصوصاً مجموعه آثار ۱۶، ۱۸ و ۲۳ مراجعه کنند.

✽

در پایان نکات زیر یادآوری می‌گردند:

۱. در هر جا که افزودن کلمه یا عبارتی ضروری تشخیص داده شده است، آن را در میان [] قرار داده‌ایم.
۲. در مواردی که کلمه یا کلماتی قابل تشخیص و حتی حدس زدن نبوده‌اند، به جای آنها علامت «...» به کار برده شده است.

دفتر تدوین و تنظیم

مجموعه آثار معلم شهید دکتر علی شریعتی

۱۳۶۱/۸/۱

پس از چاپ این مجموعه متوجه شدیم که در قسمت ضمیمه‌ها، بخش فلسفه خلقت انسان، از «باله معروف... تا... خود همین مرد است»، مطلبی جدا و مستقل از بخش مزبور است و درواقع فلسفه خلقت انسان از «و چه‌ها که نیست...» در صفحه ۲۸۹ شروع می‌شود.

«بنیاد»